

Uvod u japanski naglasni sustav

Lovriša

27. travnja 2020.

Sadržaj

1	Uvod	1
1.1	Mōra	1
1.2	Tonovi, intonacija i naglasak	1
1.3	Naglasna cjelina	2
2	Naglasni tipovi	2
2.1	Naglasni tipovi s obzirom na broj mōra u riječi	3
2.2	Još par korisnih pravila	6
3	Naglasak kod imenica	7
3.1	Naglasak u čestim kombinacijama imenica s drugim riječima	7
4	Naglasak kod pridjeva	7
4.1	Naglasak kod osnovnih oblika idjeva	7
4.2	Naglasak kod osnovnih oblika nadjeva	7
4.3	Naglasak kod negativnih oblika pridjeva	7
5	Naglasak kod glagola	7

1 Uvod

Cilj ovog kratkog rada je upoznati čitatelje s osnovama i zainteresirati za daljnje proučavanje naglasnog sustava standardnog tokijskog dijalekta japanskog jezika. Japanski naglasni sustav je dosta različit od hrvatskog ili engleskog, stoga je bitno najprije upoznati se s temeljima tog sustava definiranim u ovom odjeljku. U idućem odjeljku dan je sustavni pregled tipova naglasaka kroz primjere u kojima se pojavljuju, uz poneko pravilo i najčešće iznimke koje se pojavljuju u svakodnevnom govoru. Ostali odjeljci obrađuju pravila vezana uz naglaske kod imenica, pridjeva i glagola.

Pa, što bi Japanci rekli, よろしくおねがいします！

1.1 Mōra

Mōra je japanski ekvivalent sloga. To je ujedno i najmanja nedjeljiva izgovorna jedinica neke riječi. Karakteristično obilježje japanskog jezika jest da svaka mōra ima jednako trajanje. U načelu, 1 mōra je reprezentirana 1 hiraganom, osim malih や, ゆ, よ koji su nalijepljeni na drugu hiraganu, npr. u しや, しゆ, しよ. „Samoglasno N” ん se broji kao 1 mōra. I sokuon っ (npr. u げっかん) i chōonpo ー (npr. u ハート) se broje kao 1 mōra. U tablici 1 ispod kopiranoj s Wikipedije navedene su vrste mōra za radoznale:

Tablica 1: Vrste mōra.

Vrsta	Primjer	Br. mōra (u primjeru)
V samoglasnici	お	1
jV palatalizirani samoglasnici	よ (世)	1
CV suglasnik i samoglasnik	こ (子)	1
CjV suglasnik i pal. samoglasnik	きょ (巨)	1
R produljenje samoglasnika	きょう (今日)、キー	2
N samoglasno N	こん (紺)	2
Q udvostručavanje suglasnika	こっこ (国庫)	3

Određena riječ može imati naglasak na samo jednoj, ili nijednoj mōri. Od navedenih vrsta, samo V, jV, CV i CjV mogu nositi naglasak.

1.2 Tonovi, intonacija i naglasak

U japanskom tehnički razlikujemo samo dvije vrste tona: visoki i niski. Svaka mōra ima točno jedan od ta dva tona, ton se ne može mijenjati unutar iste mōre. Pri promjeni iz niskog tona u visoki ili obratno se osjeti razlika u visini; međutim, i među tonovima iste vrste visina također može blago varirati. Prirodno u izgovoru visina opada prema kraju naglasne cjeline.

Intonacija je kretanje visine tonova u izgovorenoj riječi. Intonacija za sve riječi koje nemaju naglasak je ista — neutralna, a za riječi koje naglasak imaju ovisi o mjestu gdje se

naglasak nalazi. U japanskom jeziku neutralna intonacija je pomalo neobična: počinje s niskim tonom na prvoj mōri, a sve mōre poslije prve imaju visoki ton. Primjeri:

- ・ にほんご (日本語)
- ・ くるま (車)
- ・ しんぶん (新聞)
- ・ こんにちは
- ・ りんご
- ・ ともだち (友達)

U japanskom jeziku naglasak se manifestira tako što nakon mōre koja je naglašena visina intonacije naglo padne, odnosno naglašena mōra je posljednja visoka u riječi. Primjeri (naglašena mōra je podebljana):

- ・ ねこ (猫)
- ・ にほんじん
(日本人)
- ・ コーヒー
- ・ な**が**さき (長崎)
- ・ いもうと (妹)
- ・ ピ**カ**チュウ

1.3 Naglasna cjelina

Naglasnu cjelinu čini niz riječi koji zajedno ima najviše jedan naglasak. Svaka riječ inherentno ima ili nema određeni naglasak, no kad se više riječi udruži u naglasnu cjelinu, naglasak u pojedinim riječima može se izgubiti ili pomaknuti prema određenim pravilima. Najčešće se radi o glavnoj riječi sa zanaglasnicama (čestice, kopula, pomoćni glagoli), ili o konjugiranom obliku neke riječi. Neki primjeri naglasnih cjelina (naglašena mōra, ako postoji, je podebljana):

- ・ これ + は = **こ**れは
- ・ たなか + です = たなか**で**す (田中です)
- ・ おとこ + です = おとこ**で**す (男です)
- ・ じしょ + です = じしょ**で**す (辞書です)
- ・ たべる + させる + られる = たべ**さ**せられる (食べさせられる)
- ・ あたた**か**い (暖かい)、あたた**か**くて (暖かくて)

2 Naglasni tipovi

S obzirom na poziciju unutar riječi, naglaske možemo podijeliti u četiri kategorije:

1. *heiban* 平板 — neutralna intonacija, nema naglasaka
2. *atamadaka* 頭高 — naglasak je na prvoj mōri (glavi)
3. *nakadaka* 中高 — naglasak nije na prvoj ni na zadnjoj mōri
4. *odaka* 尾高 — naglasak je na zadnjoj mōri (repu)

Iako možemo reći da se u stvari radi o samo *dvije* kategorije (bez naglasaka – *heiban*, i s naglaskom – sve ostale), svaka od navedenih kategorija ima svoje posebnosti s obzirom na promjene riječi (konjugacije), stoga je te promjene lakše promatrati kroz 4 kategorije.

Naglasci se u rječnicima još označavaju brojem prema mōri koja je naglašena. Tako se *atamadaka* označava sa (1), *nakadaka* brojevima od (2) nadalje, a *odaka* brojem zadnje mōre u riječi ili, prema konvenciji negativnog indeksiranja¹, sa (-1). *Heiban* se označava sa (0).

Kod samostalnih riječi, *heiban* i *odaka* se ne razlikuju, jer intonacija nikad ne padne ni u jednom ni u drugom slučaju. Međutim, kada te riječi čine naglasnu cjelinu s drugim riječima, razlika u intonaciji postane primjetljiva:

・ はな (鼻)、はなが (鼻が) — *heiban*

・ はな (花)、はなが (花が) — *odaka*

Također, možemo primijetiti kako su visine tonova prve dvije mōre unutar neke naglasne cjeline međusobno uvijek različite (bilo niska-visoka, ili visoka-niska), pa se po tome lako može prepoznati početak riječi ili naglasne cjeline.

2.1 Naglasni tipovi s obzirom na broj mōra u riječi

1 mōra

Riječi koje se sastoje od 1 mōre koje počinju niskom morom imaju *heiban* tip naglasaka, a koje počinju visokom *atamadaka* vrstu naglasaka. Drugi tipovi nisu mogući za riječi s 1 mōrom. Primjeri riječi različitih naglasaka: (skupa s česticom)

1. *heiban*

・ きが (気が)

・ ひが (日が)

・ はが (葉が)

2. *atamadaka*

・ きが (木が)

・ ひが (火が)

・ はが (歯が)

¹ovu konvenciju popularizirao je programski jezik Python, a radi se o brojanju elemenata niza unatrag, (-1) predstavlja zadnji, (-2) predzadnji element, itd.

2 mōre

Riječi koje se sastoje od 2 mōre mogu imati sve tipove osim *nakadaka*. Primjeri:

1. *heiban*

・ くちが (口)

・ はなが (鼻)

・ くびが (首)

2. *atamadaka*

・ かたが (肩)

・ のどが (喉)

3. *odaka*

・ かみが (髪)

・ むねが (胸)

・ ゆびが (指)

・ みみが (耳)

・ はらが (腹)

・ あしが (足)

3 mōre

Tek riječi od 3 i više mōra mogu imati sve tipove naglasaka. One su najčešće *heiban* i *atamadaka*, a rjeđe *nakadaka* ili *odaka*, stoga je korisno zapamtiti česte riječi koje spadaju pod zadnje dvije kategorije. Primjeri:

1. *heiban*

・ ふしぎな

・ かんじは (漢字は)

・ うわさは (噂は)

・ カバンは

・ つばさは (翼は)

・ しかたは (仕方は)

2. *atamadaka*

・ ごはんは (ご飯は)

・ めがねは

・ てんきは (天気は)

・ ごぜんは (午前は)

・ けしきは (景色は)

・ げんきな (元気な)

・ かぞくは (家族は)

・ にもつは (荷物は)

・ きれいな

・ じんじゃは (神社は)

・ でんきは (電気は)

3. nakadaka

・ すこしは (少しは)	・ いつつは (五つは)	・ あなたは
・ 一人は (一人は)	・ きのうは (昨日は)	
・ ひとつは (一つは)	・ においは (匂いは)	

4. odaka

・ あしたは (明日は)	・ みつつは (三つは)	・ おんなは (女は)
・ ことばは (言葉は)	・ よつつは (四つは)	・ あたまは (頭は)
・ ふたりは (二人は)	・ みんなは (皆は)	
・ ふたつは (二つは)	・ おとこは (男は)	

4 mōre

Često su imenice od 4 mōre tipa *heiban*, pogotovo one koje se pišu s dva kanjija. Stoga opet valja zapamtiti česte iznimke od ovoga pravila. Primjeri: (ovaj put popratne čestice su izostavljene radi bolje preglednosti)

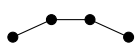

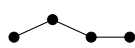

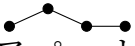
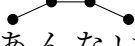

1. heiban

・ がっこう (学校)	・ さいあく (最悪)	・ べんきょう (勉強)
・ ぎんこう (銀行)	・ さいこう (最高)	・ しんぱい (心配)
・ さいてい (最低)	・ へいばん (平板)	

2. atamadaka

・ おんがく (音楽)	・ めいわく (迷惑)	・ まいあさ (毎朝)
・ あいさつ (挨拶)	・ まいにち (毎日)	・ まいばん (毎晩)

3. nakadaka

- ・ せんせい (先生)
- ・ おととい (一昨日)
- ・ のみもの (飲み物)
- ・ はんぶん (半分)
- ・ アパート
- ・ あんない (案内)
- ・ しつれい (失礼)

4. odaka

- ・ いもうと (妹)
- ・ おとうと (弟)

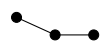

2.2 Još par korisnih pravila

Dva su korisna pravila vezana uz zamjenice:

1. Zamjenice koje počinju na k-, s-, a- su *heiban*:

- ・ これ
- ・ あの
- ・ こちら
- ・ そこ
- ・ そう
- ・ itd.

2. Upitne zamjenice su *atamadaka*:

- ・ どれ
- ・ どの
- ・ どちら
- ・ いつ
- ・ なぜ
- ・ どこ
- ・ どう
- ・ だれ
- ・ なに
- ・ itd.

Coming up next...

3 Naglasak kod imenica

3.1 Naglasak u čestim kombinacijama imenica s drugim riječima

4 Naglasak kod pridjeva

4.1 Naglasak kod osnovnih oblika idjeva

4.2 Naglasak kod osnovnih oblika nadjeva

4.3 Naglasak kod negativnih oblika pridjeva

5 Naglasak kod glagola